

עטרת שלום

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמרגא בארה"ק. רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
בנטיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פרשת מצורע

בס"ד, עש"ק פרשת מצורע
ד' ניסן תשע"א - שנה ב' גליון ס"ז

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

ירושלים	הרה"ג מוצ"ש	ר"ת
6:27	7:41	8:21
6:42	7:43	8:18
7:10	8:11	8:46
7:16	8:18	8:52

נא לטמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

זאת תהיה תורת המצורע ביום שהרתו והובא אל הכהן. ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע. וצנה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב (יד ב-ד).

למזבח שהקריבו שם קרבנות שהם חי, 'וכסא' הוא מהצומח מעץ, 'ומנורה' מרמזו לדומם, שהם תקונא דכנסת ישראל.

ולזה 'ויצא הכהן אל מחוץ למחנה' ופרש"י חוץ לשלש מחנות שנשתלח שם בימי חלוטו. והמעם כנ"ל שמשום שהמצורע פוגם בשכינה שבדצח"ם, לכך מדה כנגד מדה צריך לצאת ממקום השכינה שלש מחנות.

'וראה הכהן' היינו שזה איתא ממרן הארז"ל (עץ חיים שער אח"פ פ"א), שיש ד' בחינות ראייה שמיעה ריחא דבור, והם בחינת ד' אותיות הוי"ה ע"ש. ואם כן ראייה הוא בחינת חכמה וזה מבואר בזוהר הקדוש (ח"ב רנד). שבחכמה איתברירו כולא, כמ"ש כולם בחכמה עשית (תהלים קד כד), היינו שהכהן ישפיע מאורות דחכמה, ועי"ז יתעלו כל הניצו"ק שבדצח"ם.

וזה יהיה ע"י 'והזה על המטהר מן הצרעת שבע פעמים וטהרו' שיתקן האדם את כל השבע מדותיו, כי ע"י מדותיו הרעים בא לגסות הרוח ולפגם בשכינה, ולכן צריך הכהן להשפיע עליו מאורות דחכמה, ועי"ז יודככו מדותיו לטובה ולשלימות ולתיקון השכינה.

(רעוא דרעיון תש"ם לפ"ק)

'צפרים' שהוא חי, כדי לתקן בחינת חי שבשכינה שנפגם, וגם 'עץ ארז ושני תולעת ואזב' שהם מהצומח, 'אל כלי חרש' שהוא דומם, 'על מים חיים' נקרא גם דומם וגם צומח, 'והזה על המטהר' הוא האדם המטהר שהוא בחינת מדבר.

והביאור בזה כי זה ידוע ממרן הארז"ל (ע"ח שער קיצור אבי"ע פ"י) שיש כללות ד' יסודות דצח"ם, אבל כל אחד מהד' יסודות מורכבים מכל הד' יסודות, רק שגבר היסוד שלו. ואם כן אע"פ שפגם בהשכינה או בדומם או בצומח או חי או מדבר, מכל מקום פגם בכל הדצח"ם בדרך פרט, למשל אם פגם בדומם לכך אעפ"כ נכלל עמו כפרמות גם שאר הבחינות של צח"ם, ולכן אע"פ שיש לו נגע רק על ביתו שפגם רק בדומם, מכל מקום צריך להביא כל הדברים הנ"ל, כדי לכפר עליו על כל הדצח"ם שבשכינה הכלולה בבחינת דומם והבן.

ועל דרך זה יכולים לפרש ג"כ דברי הזוהר הקדוש בפרשת בשלח (ח"ב מד). וז"ל: אבל אמרת 'נעשה נא עליית קיר קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה' (מלכים ב' ד י) ארבע אלין למה, אלא בגין דאינון תקונא דכנסת ישראל, דאתקריאת עליית קיר וכו' ע"ש. היינו שבארבע דברים האלו צריכים לעלות השכינה, שהם מרמזים לדצח"ם, כי 'מטה' מרמזו למדבר בבחינת 'ראוה מדברת' (כתובת יג.), 'שולחן' מרמזו

צריך להבין למה המצורע צריך להביא 'שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב' לטהרתו.

ואפשר לומר שאמרו חז"ל (ערכין טז ע"א) והובא כאן ברש"י, שהנגעים באין על גסות רוח. וזה אמרו חז"ל (ברכות מג ע"ב) המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע מאות, כאילו דוחק רגלי שכינה. שהמהלך בקומה זקופה בא מגסות הרוח שפוגם בשכינה, כמו שאמרו חז"ל במסכת סוטה (ה ע"א) אין אני והוא יכולים לדור בעולם. רואים מכל זה שהמצורע פוגם ח"ו בשכינה הקדושה.

והנה מבואר בשם מרן אלהי הבעש"ט הקדוש (בעש"ט עה"ת שמות אות ט), שהשכינה כוללת בארבע יסודות דומם צומח חי ומדבר. והאדם על ידי פגם עוונותיו הוא מוריד את ניצוצי השכינה בדומם או בצומח וכו'.

ולפי זה יובן למה יש על ארבע מיני דברים נגעים, אחד על 'האדם' נגד בחינת חלק מדבר שבשכינה שנפגמה על ידו, ולכך בא על האדם הנגע. והשניה על 'הבית' נגד בחינת חלק דומם שבשכינה שנפגמה על ידו, והשלישי והרביעי על 'הבגד' שהם שנים, אחד בגד 'צמר' שהוא בא מהחי שנפגם בהשכינה, והשניה על 'פשתים' שהוא מהצומח שנפגמה חלקי השכינה מה שיש בצומח.

ולכך מובן למה צריך להביא לטהרתו

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו זי"ע

וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הָאֲשֵׁם וְנָתַן הַכֹּהֵן עַל הַתֵּנוּף אֶזְנֵי הַמִּטְהַר הַיְמָנִית וְגו' (יד יד).

אימת בתורת כהנים 'נתן על תוך' היינו שדרש תיבת תוך לשני תיבות תוך ונודך] יכול על תוך ודאי, תלמוד לומר 'על' נודך, אי על נודך יכול על גובה של און, תלמוד לומר תוך נודך, הא כיצד זה גדר האמצעי. חכמינו ז"ל בעלי לשון הקודש ידעו, ששם 'נודך' יאמר על גשם חזק המקיף את האון, ו'תוך' ר"ל תוך חלל האון, 'יכול על תוך' ר"ל תוך החלל, 'ת"ל' נודך, כי הם ידעו ד'תנודך' הוא מורכב מן תוך נודך. ולכן אמר רש"י ז"ל שם תנודך לא נודע לי. ולכאורה מאי קמ"ל בזה, אלא רצה לומר לי לא נודע, אבל לחז"ל הוא ידוע שהוא מורכב מן תוך נודך. ושם נודך אף שלא נמצא בתנ"ך שורשו, להם היה מקובל שהוא הקפת האון.

(עשירית האיפה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וְהֵעֵלָה הַכֹּהֵן אֶת הָעֵלָה וְאֶת הַמִּנְחָה הַמִּזְבֵּחַ וְכִפֶּה עָלָיו הַכֹּהֵן וְשָׂהָר (יד כ).

רצה לומר 'והעלה הכהן' היינו הניצוצין קדישין שצריכין לעלות משלחנו של אדם, כנודע מכוונת רבינו מרן האר"י זלה"ה בלקוטי תורה (עקב ע"ש, שעיקר אכילה של אדם לכוון לעלות ניצוצין קדישין הנמצאים באכילתו על השלחן. 'ואת המנחה' כלומר הניצוצין קדישין שמונחים למטה בעולם הזה, שאין להם מי שיעלה אותם למקומם ושורשם. 'המזבחה' רצה לומר שכל זה אינו יכול לעלות אלא דייקא על שלחנך. 'וכפר עליו' על הניצוצין. 'הכהן' הצדיק, וכל ישראל צדיקים כמ"ש ועמך כולם צדיקים (ישעיה ס כא), והוא על ידי ברכות שמברך קודם אכילתו, ובתוך אכילתו, וברכת המזון. וזה מכפר על הניצוצין ונעשה 'טהור'.

(בן ביתי' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

וְחָטָא אֶת הַבֵּית בְּדָם הַצִּפּוּר וּבַמַּיִם הַחַיִּים וּבַצִּפּוּר הַחַיָּה וּבְגֵעֵי הָאָרֶז וּבַאֲזֹב וּבַשִּׁנִּי הַתּוֹלְעֵת (יד נב).

רצה לומר כאן חושב התורה כל הפגמים הנמצא בהשכינה הקדושה שנעשו ע"י בני ישראל, שעבור זה נחרבו שני בתי מקדשים, וכל זמן שלא מתקנים את השכינה לא יכול להיות הגאולה שלימה שיבנה בית המקדש השלישי בב"א. וזהו 'וחטא' שהוא לשון טהור ונקיה, ומה שאומר לשון 'חטא', כי כל הפגמים באים ע"י חטאים, כלומר 'וחטא' כשמטהר 'את הבית' בית המקדש שהוא השכינה הקדושה, לא יכולין ישראל לטהר אותה אלא 'בדם הצפור' כלומר 'דם הצפור' עולה שם תכ"ה, הכולל תיקון של כל החמשה חלקי הנפש בסוד כ"ל ה'נשמה ת'ה"ל ר"ת תכ"ה כידוע (פע"ח שער הזמירות פ"ה), היינו כשמתקן ישראל כל החמשה חלקי הנפש אז לא נמצא בהבית שום פגם כנ"ל, וכן 'ובמים החיים' שהוא התורה הקדושה (בבא קמא ז.), שע"י לימוד תורה לשמה נתקן ג"כ הבית המקדש. 'ובצפר החיה' צפ"ר כתיב חסר ו' העולה ש"ע נהורין, שהוא ריזן וסודות התורה, שע"י חידושים ולימוד ריזן וסודות התורה מקרב ג"כ הגאולה שלימה כנודע מזהוהר (ח"ג קכב). ומהתקונים, 'ובעין ארו' שהם צדיקי הדור האמיתיים (רש"י במדבר יג כ), 'ובאזוב' שהם כלל ישראל הקדושים שהולכין תמיד בשפלות ובענוה בלב נשבר ונדכה, 'ובשני התולע' ת' העולה שם של שבת שקוצי"ת (פע"ח שער עולם העשיה פ"ה), רצה לומר וכן בזכות שישאל שומרים שבת קודש ג"כ נגאלין, כדברי רז"ל (שבת ק"ח): אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין בב"א.

(בן ביתי' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

עטרת חכמים

עיונים ובריורים מרבתינו זי"ע

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והנבא אל הכהן (יד ב).

'זאת תורת המצורע' להמשיך חיות התורה והדביקות, במתק התורה, בסוד עולמות נשמות אלהות, ונרחין שאת ספחת בהרת, ונמתקין כל הדינים בשם יו"ד פעם ה"י, ה"י פעם ו"ו, ו"ו פעם ה"י, עם ארבע וידי"ן דאבא, הוא מספר 'תורת'. 'והובא אל הכהן' שימשיך רחמים ורצון וחיים עלינו ועל כל ישראל אמן בן יהי רצון.

והענין. דע, שעיקר אדם להיות נכנע ושפל כאין ובלב שמח, ולא יאמין לעצמו כלל, אע"פ שמושיג הרבה תורה, והארות גדולות בתורה ובמצות מנועם עליו וניכלל באור עליון, וכל זה נקרא 'מוחין דאמא' הנועם עליון, וכל זמן שלא זכה לאהבת ישראל באמת, עד שיהיה הוא בעיניו הפחות מכל הפחותים, עדיין אינו בטוח אחר כל המדריוגות שמושיג, שלא יתאחו בו המדות רעות והקליפות גאוה וכעס, ויהיה נדחה לשאול תחתית, כמו להרבה גם בומנינו שאירע כך.

כי למעלה יש אבן בוחן בתת"ו [אותיות תורת] דרגין [וזהו הדרש שה"ש] שבוחנין את לב האדם, כי אפשר שכל הפרישות והסגופים והכנעות הרע שעל ידו משיג, אפשר עדיין בתוך נקודת הלב שיהיה רבי ורב וראש, שכל זה עבודה זרה בדקות, ולכן כשיעבור עליו איזה ניסיון, יניח עבודת ה' וילך לשאול תחתית.

על כן העיקר הבחנה הוא הכנעה וביטול, החכמה מאין תמצא (איוב כה יב), ויטבול חרופין וגדופין וביזיונות אמת בלב טהור, ויקבל מאהבה כמה חלישות דעת, כולי האי ואולי שימטהר לכבו, אעפ"כ יוגבה לבו בדרכי השם (דה"ב ז י) בשמחה ואור, ואל תתייאש כלל כי השם יעזור. וכשמסתלקין המוחין דאבא, 'ענג' נעשה 'נגע' דינא קשיא, לגרש ממנו הקליפות ע"י יסורין ועדיין טהור הוא. וכשאינו מקבל באהבה, נתגלו סימני טומאה, ואז טמא טמא יקרא, ובא לדרכים מקולקלים כירבעם בן נבט וכמלכי הורדוס. חוטא ומחטיא את הרבים לפרוק עול תורה ומצות. וכשמשיג ע"י קבלת היסורין לב טהור, וזכה ל'מוחין דאבא' החכמה מאין תמצא, סובל חלישות דעת שמשווין אותו כעפר ויותר, ולבו מלא אור וחיות אלהות ושמחת מצוה, מקבל בשמחה הכל כדי שימטהר לבו באמת לאל עולם, ואז מאירין החסדים של אמא, נכנס בשלום, ויוצא בשלום אמן בן יהי רצון.

וכשכבר נטמא ונדרחה רחמנא ליצלן, ילך אצל כהן, וע"י הראותו אל הכהן, גורם למעלה שאותן האורות של החסדים שיצאו משלשה אלפי"ן של שם יו"ד ה"א ו"ו ה"א, ונעשו שאת ספחת בהרת עם סימני טומאה שאחזו בהם החיצונים (כמבואר בלקו"ת), וע"י הראותו אל הכהן גורם למעלה שאותן האורות יחזרו למקומן, ויתחברו באהבת ישראל ובהכנעה וביטול כעפרא בעלמא, יתחברו אל שורשן שורש של החסדים כהן שהוא ביסוד אמא, יומא דאזיל עם כולהו יומין (וזה"ח ח"ג קצא): ואינו משתנה, ומכהה ומגרש את כל הקליפות והרע (פע"ח שער יוה"כ פ"ג), ואז לא יצא האור לחוץ אלא יוצא להאיר, ויגבה לבו בדרכי השם, ונכנס תיכף לשורשו מה אנו ומה חיי, מה ידעתי רמה ותולעה, אפר ועפר, מפה מסורחת, וביטול הזה מגרש כל הקליפות ומתאחו בשורש אהבת ישראל בכלל כל ישראל, להיות דבוק בשורשו, ואז לא יוכל לעבור עליו שום דבר רע, ויאיר נפשו באור החיים ובלב שמח בתורה ומצות וחיות אלהות.

(זהו ח' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע

סדר כתיבת התפילין. סימן לב

ו. יקדש השם בפה מלא, ואם לא קידש יגנוז ופסולין התפילין, כי קדושות השם הוא נורא ולא מהני במחשבה שמחשב²:
ז. שיעור פתוחה וסתומה כמו שלשה תיבות כל אחד בת שלוש אותיות כמו הכתב שכותב, אם קטן קטן אם גדול [גדול]. בכל ספר ותפילין ישער לפי הכתב אם דקה דקה אם גסה גסה ומן התיבות המצוי שם, ולא כמו שאמרו שדי בשלש יין, עליהם נאמר³ גם אלה ביין שגו⁴:

ה. נחלק האות לשנים ותינוק קורא אותו כנכון מותר לתקן, וכל זה אם אינו ניכר פרידתו להדיא, אבל אם ניכר פרידתו לעין כל, לא מהני תינוק אלא אם הוא מסופק בשיעורו מהני תינוק על כל פנים⁵. וכן שיני"ן שנפרדו למטה מעט אם מתחלה נכתבו כתקונם ואחר כך נפרדו אין בתיקון שלהם משום שלא כסדרן וכן בכל מיני נפרד ונפסק, וצריך לזה שאלת חכם שיכיר בין נפרד הרבה למעט והחכם יבין ויכשר⁶:

~~~~ מסגרת השלחן ~~~~

ואם לאו פסול. ובשם דייעבד סגי במחשבה הואיל ובתחלה אמר בפירוש שכותב 'לתפילין', אע"ג דלא הזכיר האזכרות תחלה די בכך לדיעבד וחושב אזכרות סגי הא לא חישוב כלל פסול. וכן משמע מגיטין (נד): אזכרות שלא לשמה, וע"כ ס"ת לשמה ואפ"ה פסול, והיינו כשלא חישוב כלל ועי' עטרת צבי (אות מ"ג) מסמ"ג משמע דוקא אם הוציא בתחלה גם לשם אזכרות אז מהני אח"כ חישוב, ומלבוש משמע לשם קדושת תפילין די בחישוב לשם אח"כ, ועי' ט"ז (י"ד סי' רע"ד סק"א) הביא דהסמ"ג, וי"ל דמהני כשישכח ולא יחשוב כלל אח"כ מהני מה שהזכיר תחלה השם, אבל חישוב מהני כשאמר תחלה כותב לס"ת תפילין. ועי' א"ר (סקל"ו) בשם משאת בנימין (סימן צט) ואין ראייה משם דלכתחלה ודאי צריך לאמור בשם גם כן אעפ"י שאמר תחלה, ודיעבד מהני, וכשכותב הרבה שמות בבת אחת לכתחלה סגי בקידוש אחד כשאין מפסיק.

א. עיין בשו"ע סעיף כה, ומשנ"ב ובביאה"ל ד"ה אות אחת.

ב. בהיכל הברכה (פ' עקב דף עג ע"ב) כתב וז"ל: ובענין כתיבה כסדרן יש לנו לדבר הרבה ויראתי מן הנוקדים, אבל זה תדע אם יש לך תפילין יקרים כל עוד שלא נתקלקל האות לגמרי יכול לתקנם לכתחלה בלי שום מיחוש כלל, כי עיקר כסדרן בעת הכתיבה לכתוב רצופים ארבע פרשיות שהם נגד שם הוי"ה ב"ה ואז נתקדשו כמבואר בדברי מרן [האר"ז], (פע"ח שער התפילין פ"ג, שעה"כ תפילין דרוש א), אבל נכתבו ונתקדשו כסדרן יכול להחליף, ויש בזה להחמיר אם נפסל פרשה רביעית אסור לכתוב פרשה רביעית בלבד ואין זה כסדרן אלא יכתוב ארבע פרשיות כסדרן ויכתוב אח"כ מה שצריך בשביל לתקן והכל תכופים בכוונה אחת, וכן אם יש הפסקות דקות מתחלת הכתיבה אפילו דקה מן הדקה אסור לתקן והם פסולים לגמרי ואין להאריך אבל כך הוא הלכה ברורה כנתינתה מהר סיני.

ד. ישעיה כח ז.
ה. בהיכל הברכה (פ' בראשית דף טו ע"ב ד"ה ישרצו) כתב וז"ל: ושיעור פתוחה וסתומה, תשעה אותיות שלשה פעם 'אשר' ולא 'יין', גם אלה ביין שגו, ואם טעה והניח ריוח במקום שאין צריך אם אין שם שיעור שלשה 'אשר', הספר כשר, ולכתחלה לא יניח שום ריוח יותר מכשיעור הנהוג. ועיין במשנ"ב ס"ק קסג, ובלשכת הסופר סימן טו סק"ב.

ג. שו"ע ס"ט - בתחלת הכתיבה יאמר בפיו: אני כותב לשם קדושת תפילין. מלבד זה, בכל פעם שכותב אזכרה, צריך לומר שכותב לשם קדושת השם: הגה - וי"א דסגי כשמחשב שכותב האזכרות לשמן, הואיל והוציא בתחלת הכתיבה בפיו, סגי בהכי. ויש להקל בדיעבד. בפמ"ג (א"א ס"ק לב) כתב - ולהלכה לכתחלה בעי שיוציא בשפתיו

עטרת תפארת

עובדות וסיפורים מרבותינו זי"ע

יְרַחֵץ בַּמַּיִם וְטָהַר (יד ח).

מים חמין ומקוה, והייתי מרעיד האידך יהיה זה בכח אנושי, להלביש עניינים כאלה, בסיפורי מעשיות ודבורים. והרגיש מורי ורבי מחשבתי והחזיר ראשו אלי ושתק, והיה מספר עד שגמר העניין, כל היחודים וכוונת מים חמין ומקוה. ומימיו לא שמעתי ממנו שיהיה מדבר איזה דיבור שיהיה נוטה לצער שום בר ישראל.

ראיתי למורי ורבי, רבינו הקדוש מוה"ר רבי נפתלי צבי מראפשיין זלה"ה, שבכל דבריו היה יחודים של שכליות נפלאות, עד שהייתי מרעיד עליהם.

פעם אחת עמדתי מאחריו, ולא ראה אותי, והוא היה יושב בערב שבת קודש בעת שרצה ללכת למקוה למרחץ. והיה מדבר עם אשתו בסיפורים, והבנתי, שמדבר בכוונת רחיצות

(זהר חי' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

הגה"ק רבי שניאור זלמן בן רבי שלמה זצוק"ל מלובלין בעל התורת חסד ה' ניסן תרס"ב

הסיפורים והעובדות נשמעו מפי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ששמע מפי זקינו הגדול רבינו הראב"ד הגאון הצדיק המקובל רבי ישראל יצחק הלוי רייזמאן זצוק"ל, שבצערותו זכה להיות בן ביתו ותלמידו המובהק של בעל התורת חסד, תקצר היריעה להכיל את כל העובדות והסיפורים ועוד חזון למועד.

תולדותיו

אבי אמו של רבי שניאור זלמן פראדקין בעל היתורה חסד', היה נמנה על חסידי אדמו"ר הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זצוק"ל בעל התניא, פעם נכנס עם קוויטל ובא כתב שמות בני משפחתו לברכה ולהצלחה, ושכח להזכיר את בתו הקטנה, הבעל התניא שהרגיש בזה, שאלו: מדוע החסרת נפש אחת, השיבו החסיד בנימה של ביטול: הרי זו ילדה, ענה לו הבעל התניא: הרי מילדה זו יצא בן שיאיר את העולם כולו מתורתו, והוסיף לאמור לו, שילד לאחר הסתלקותו ויקראוהו על שמו שניאור זלמן, וכעבור זמן ירדה נשמתו הגדולה של בעל התורת חסד לעולם והיה אור.

בעודו צעיר לימים, הביאוהו הוריו לבית אדמו"ר הרה"ק בעל הצמח צדק זצוק"ל בליובאוויטש, שיעלה שם מעלה מעלה בתורה ובחסידות, וחיבה יתירה נתחבב שם. פעם כשנקרעה הטלית קטן שלו, צויה בעל הצמח צדק לרבנית שהיא תתפרוהו לו, שכן הילד הזה נפלא הוא, ומשך כל ימי חייו היה דבוק לבית ליובאוויטש בכלל ולרבו בעל הצמח צדק בפרט, ואפילו אחר ששימש ברבנות נסע לחג השבועות בכל שנה ושנה לליובאוויטש, וסיפורי מופת והדרכות והנהגות ישרות שקיבל וממה שראה מרבו היה מרגלא בפיו עד יום מותו.

בימים ההם זרח למרחוק בעיר פאלצק שמשו של הגאון הגדול רבי אליהו יוסף יובלני מדרבינן זצ"ל, שגם הוא היה מחסידי בית ליובאוויטש, שנסע עוד אל האדמו"ר הרה"ק רבי דוב בער זצוק"ל, שהיה אב"ד העיר והגלילות, וגם הקים שם ישיבתו הגדולה אשר יצא לה שם רב לתהלה, ובחירי הלומדים היו נוהרים אליה, ואף רבי שניאור זלמן עם היותו צעיר לימים נתקבל אל בין כותלי הישיבה, רבו ראש הישיבה אשר ראה לפניו תלמיד המחכים את רבו, בגאונותו ובסברותיו הישרים שהיו מרפסין איגרא, היה מתפאר מאוד על שזכה בתלמיד גדול כזה, ובעת שעלה רבי אליהו יוסף לארץ ישראל, צויה על בני קהילת פאלצק שיקבלו על מקומו לרב ואב"ד את תלמידו הגאון והעילוי רבי שניאור זלמן.

רבנותו

בעיר פאלצק עיר ואם בישראל, היה מקומו הראשון שכיהן כרב ואב"ד, וזרח שמשו הגדול בכל הערים הסמוכות, ונתפרסם שמו לגאון כביר ואלוף ההוראה, והיה לאחד מפוסקי הדור המובהקים. רבו בעל הצמח צדק קיבל אותו יחד עם הגאונים רבי פרץ חן ורבי יוסף תומארוקני שיהו בית הדין ופוסקי ההלכה לכל דבר שבקדושה בחצר ליובאוויטש, הם אלו שנתנו הסכמותיהם על ספר 'ליקוטי תורה' של בעל התניא, שיצא לאור עם ההוספות של בעל הצמח צדק, ועיין בשו"ת צמח צדק (אהע"ז סי' מ"א) שסומך ידיו על פסק ההלכה אחר ששמע שהתיר רבי שניאור זלמן אב"ד פאלצק ה"ה רבינו בעל התורת חסד, ואף צויה לבנו אדמו"ר הרה"ק המהר"ש שיציא היתר הוראה מאת רבי שניאור זלמן מפאלצק.

משם נתקבל לרבה של עיר הגדולה לובלין, מקום אשר ישבו שם רבותי אדרי התורה ארזי הלבנון, ועיני העדה שמו עיניהם עליו שראו הוא לשבת על כסא גדול הזה, ולהשפיע על עירם ועל כל העולם מאור חכמתו וגאונותו, בלובלין זרחה שמשו ואלפי תשובות הריץ לשואלים דבר ה' זו הלכה, והיה המכריע הגדול בכל העניינים המסובכים, כן היו פונים ומתייעצים עמו אדמו"ר לובלין ה"ה: רבי אברהם אייגן ורבי צדוק הכהן ורבי אברהם מפאריסאוו בעל 'עטרה לראש צדיק', ובמיוחד נתקשר בקשר חזק עם הגה"ק בעל האבני נזר

מסוכטשוב, ובתשובות אבני נזר יש כמה תשובות אליו, ובעל האבני נזר מתארו בתוארים גדולים ביתר. בשנת תרנ"ב אחר שעשרים שנה שפט את עיר לובלין, החליט לקדש ולטהר עצמו ולעלות ולכוון עפר ארץ הקודש, בהגיעו לארץ הקודש ארי עלה מבבל קראו לעומתו גאוני ירושלים, חודש אייר יום בואו לעיר הקודש והמקדש, לבשה העיר חג, ובני העיר קדמו פניו, ובראשם הגאונים רבי יהושע לייב זיסקין מברסק ורבי שמואל סלנט רבה של העיר, צהלי ורוני יושבת ציון כי גדול בקרבך קדוש ישראל, עם בואו לירושלים חידש את בית דין לעדת החסידים, ולדיינים בחר הגאונים החסידים רבי ליפמאן דוד שובקס ראב"ד, רבי יוסף הלוי קוסאווער בעל שו"ת 'יד יוסף', ורבי אברהם הכהן ורבי אריה טוביה גולדברגר, ולימים אף הקים שחיטה נפרדת ומהודרת עם חומרות והנהגות החסידים להקפיד במקוה וכו', ונעשה לרבם ומורם של עדת החסידים בירושלים ועל פיו ישק. בשנת ה'תרי"ס כשראה הגאון רבי שמואל סלנט שתש כוחו, ביקש למנות אחד מגדולי התורה שיעמוד על ימינו, עדת כוללות החסידים ובראשם אדמו"ר הרה"ק רבי דוד צבי שלמה בידרמאן מלעלוב זצוק"ל קיבלו עליהם לגאב"ד את רבי שניאור זלמן, ועדת הפרושים הביאו ממיר שבליטא את הגאון רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים בעל האדר"ת.

רבינו הראב"ד הגה"ק רבי ישראל יצחק הלוי רייזמאן זצוק"ל שהיה גר בשכונת אליו בבתי ורשא שבעיר העתיקה, נתקשר אליו בקשר אמיץ בל ינתק, והשכים והעריב לפתחו לשמוע הימנו דברי תורה, וכמים הפנים אל הפנים היה בעל התורת חסד מחבבו, ופעם כשראה בעל התורת חסד איך שרבינו רבי ישראל יצחק מתעמק להבין דברי תוספות מוקשה על בוריה, הפטיר לעומתו: מקנא אני ברבי ישראל יצחקיל שלי שיש לו יגיעה בעסק התורה, משא"כ אני (שהיה לו מוח חריף) אין לי הזכיה לייגע ולעמול בתורה.

גאונות וצדקות

מוחו של בעל התורת חסד היה פלאי פלאים, היה לו מוח כביר וזכרון מדהים ביותר ודעה רחבה, וכל ספר שראה ולמד בו פעם אחת היה נקלט מיד במוחו ושוב אינו שוכחו. אחד מחסידי ליובאוויטש ור' שמואל בצלאל שמו היה פרנסתו ממכירת ספרים, וכשביקש בעל התורת חסד ממנו לעיין באיזה ספר אם כדאי לרכוש אותם, היה מסרב שכן לאחר שראה פעם אחת ספר שוב אין לו צורך באותו ספר. וסיפר הגאב"ד רבי יוסף צבי דזשינסקיא לרבינו הראב"ד רבי ישראל יצחק, מעשה שהיה שהוא היה עד בו, שגדולי וגאוני הדור שהיו במעיינות קארלסבאד, ונשאלה שאלה בבית המדרש ולא הגיעו לכלל הכרעה, שלחו שליח להציע הדברים לפני בעל התורת חסד שהיה באותה שעה בחדרו, ומה הופתעו שכעבור שעה קלה הופיע השליח בתשובה ערוכה בידו, ובו מצוטט מהשי"ס ועד גדולי הראשונים והאחרונים על השאלה הנ"ל, וכשישבו הגאונים על התשובה השתוממו כשראו שקלע למטרה ולא החטיא אפילו באות אחת ומראה מקום אחד. ושוב מעשה בירושלים שנתחבב בית דין על שאלת עגונה, ובאו להציע הדברים לפניו, וכשיצאו הפטיר הרבאב"ד רבי ליפמאן דוד שובקס: שלהכריע גם הוא יכול כמוהו, אבל לצטט תשובת הרשב"א כלשונו בעל פה זהו דבר פלא ביותר. וכן ידוע שפעם אחת היה חסר דף אחד בתשובת הרשב"א ורבינו השלימו מתוך זכרונו, וכשהשוו ראו שלא החסיר אפילו אות אחת, תורתו הגדולה נתקבלה בקרב כל ישראל בדמות ספרו הגדול שו"ת 'תורת חסד', והיה משבח את ספרו באמרו: כל הספרים הם

הרים התלויים בשערה, כשיוצאו מתחתם את השערה ישמטו ההרים ויחזרו לאין, ואילו ספרי בבחינת שערות התלויות בהרים, שכל ענין מבוסס על יסודות מוצקים.

כשם שהיה גאון הדור בתורה כן היה גאון הדור ביראה, והיה מאריך בתפילתו הרבה וממעט באכילה ושינה, והרבה סיפורי מופת נקשרו עליו. פעם הגיע חסיד אחד ור' נדט שמו אל הגה"ק בעל האיבני נזר' ודאגתו בפיו שהיה חשך בנים, יעצו רבו שיכתוב על כך לבעל התורת חסד, כי הלא הוא מקור התורה והוא יכול להושיעו, וכן היה שנתברך על ידו בעשרה בנים ובברכה שיזכה להכניס עד אחרון שבהם לחופה. בני ירושלים היו נותנים לו פתקאות כאחד האדמו"רים אחר שזכה לסמך על ידי רבו בעל הצמח צדק לקבל פיתקאות, וקריאת הפתקאות היה אצלו תורה שלימה, ואע"פ שהיה חולה היה מתחזק ממיטתו ולובש מלבוש העליון וכובע על ראשו וחגר אבנטו, ולפליאת הרבים איך מתגבר כארי היה אומר: שרבו בעל הצמח צדק לימדו כך, ולימדו את סוד קריאת פתקאות.

הסתלקותו

שנת תרס"ב שנתו האחרונה נחלש מאוד, לביל יום הכפורים באותה שנה והרבנית רתה שלא יפריעו לו בשאלות ולהכביד תעניתו עליו, סגרה דלת חדרו עליו, וגם את דלת הבית סגרה ליתר שאת, למען ינוח ולא יפריעו לו. אך מה השתוממה כאשר שמעה מבעד לדלת חדרו קולות של אנשים המשוחחים עמו, והיה הדבר לפלא אחרי שהבית היה נעול בכפלים, והלכה ופתחה דלת החדר לראות מי נכנס, ראתה לפניו שני אנשים בעלי צורה ובהלה מאוד, אמר לה בעלה: שני הצדיקים ההם הם מורי ורבי בעל הצמח צדק' וזקנו בעל 'התניא', אשר באו מעלמא דקשוט להודיע לנו שבאות השנה תעיד אני לעובד את העולם ולעבור לעולם שכולו טוב. בשלחי אדר נחלש מאוד וכבד עליו חוליו, ובליל שבת קודש אור לה' ניסן השיב את נשמתו הגדולה ליוצרה. באותה זמן התקדרו השמים בעבים וקול רעם וחזק אדיר נשמע מסוף העולם ועד סופו, וכששמע רבי שמואל סלנט קול הרעם אמר: שמע מינה נח נפשיה דרבי שניאור זלמן, כנתינה מסיני בקולות וברקים כן נטילתה, וגאוני ירושלים אמרו שאם היה כן בזמן הגמרא היה מזכירים זאת בגמרא. פעם אמר בעל התורת חסד: שהוא חוזר הרבה משניות שאם יסתלק לביל שבת יהיה לו מה לעשות במשך כל השבת עד שיקברוהו, ורבינו רבי ישראל יצחק הלוי רייזמאן באמצע השבת כששב רבינו מת מוטל לפניו, פתח את הטלית וראה איך ששפתותיו ממלמלים בבחינת שפתותיו דובבות בקבר. במוצאי שבת קודש ליוו המוני בני ירושלים למנוחתו במרומי הר הזיתים.

וכה נחרט על מצבתו: נפלה עטרת ראשינו או לנו כי חטאנו, פה קדוש פה נאמן פה שמוא סנדלופינן טובות, ואבנים טובות ומרגליות, מי הטמינך בעפר, שאו נהי יליל, אבל ובכי רב זכרו לדורות מות נשיא בישראל מושיע ורב, היה רב רבנן שומר לדת מאור הגולה, ה"ה כ"ה אדמו"ר הרב הגאון הגדול שר התורה, צדיק יסוד עולם, רבן של כל ישראל, אוצר כלי קופה של רוכלים, שלא הניח מקרא משנה גמרא, הלכות אגדות תוספות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים וכל המדות של חכמים וכל דבר שבתורה לא הניח של למד, מרן שניאור זלמן זצלה"ה במהרה"ר שלמה שהיה אב"ד בפאלאצק ובלובלין ונשיא ירושלים, מתבר ספר שו"ת תורת חסד, עלה בסערה השמימה לביל ש"ק ה' ניסן תרס"ב ת.נ.צ.ב.ה. ז"ע ועל כל ישראל.